

Kaks tarvilikku haridusraamatut

Tiiu Erelt

„Hariduse ja kasvatusesõnaraamatu“ toimetaja

Üksteise järel on trükist ilmunud „Haridusleksikon“¹ ning „Hariduse ja kasvatusesõnaraamat“.² Mõlemad raamatud on koostanud haridusterminoloogia korrastamise komisjon, mis pandi 2007. aastal tööle Haridus- ja Teadusministeeriumi juures. See komisjon jagunes aga juba algul kaheks töörühmaks kahe üsna erineva ülesande tarvis.

„Haridusleksikonis“ on 43 artiklit entsüklopeediliste kirjeldustega iga käsitletava mõiste arenguloo, tänapäeva probleemide ning uurimistraditsiooni kohta Euroopas ja Põhja-Ameerikas, muidugi ka Eestis. Siin on näiteks artiklid mõistetest *alusharidus*, *alternatiivpedagoogika*, *didaktika*, *haridus*, *hindamine*, *kasvatus*, *lapsepõlv*, *loovus*, *mitmekultuuriline haridus*, *õppekava*. Entsüklopeedilist infot sisaldavate raamatute pealkirjas peaks olema sõna *entsüklopeedia* ja keelelist infot oleksid täis *sõnaraamat*, *sõnastik* või *leksikon*. Nii ongi õiguse valdkonnas ilmunud hulk kaks- ja mitmekeelseid sõnaraamatuid, aga ka 2000. a Küllike Maureri „Õigusleksikon“, mis oli tüüpiline parajalt pikkade seletustega ükskeelne leksikon. „Haridusleksikonist“ huvituja saab nimetusest hoolimata enda käsutusse pigem toeka erialaentsüklopeedia.

„Hariduse ja kasvatusesõnaraamat“ on tüübi poolest harilik mitmekeelne sõnaraamat, kus peale eesti terminite on antud ka inglise-, saksa-, soome- ja venekeelsed terminid – seega viiekeelne. Raskeks tegid seesuguse sõnaraamatu koostamise hariduse ja kasvatusesõnaraamatu valdkonna lõputu avarus ning haridussüsteemide ja -kontseptsioonide rohkus meie kultuuriruumis. On paradigmasid, diskursse, püsivaid ja muutlikke pedagoogilisi seisukohti palju meil Eestiski. Raske oli sammu pidada ka normatiivaktide, arengukavade, kutsestandardite jms muutmise ja parandamisega – hariduse pideva reformimisega. Kaheksaliikmeline töörühm sai neid probleeme arutada mitu aastat ning lõpuks jäi sõnaraamatusse 4850 mõistet järgmistest valdkondadest: kasvatus ja areng, psühholoogia, alusharidus, põhi- ja keskharidus, kutseharidus, kõrgharidus, huviharidus, eripedagoogika, andragoogika, sotsiaalpedagoogika, didaktika, õppevahendid, koolikorraldus, haridusasutused ja -ühendused, haridussotsioloogia, kasvatusesõnaraamatlik uurimistöö, pedagoogika ajalugu, infotehnoloogia kui e-õppe alus. Juristile on kasulik, et ühed põhjalikumalt esindatud valdkonnad on just koolikorraldus ja sotsiaalpedagoogika, sh perekonnaprobleemid, lastekaitse (nt *lapse väärkohtlemine*, *perevägivald*, *koolikiusamine*, *omakohus*, *antisotsiaalne käitumine*, *asotsiaalne käitumine*).

¹ Haridusleksikon. Toimetaja **Rain Mikser**. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2013. 282 lk.

² Hariduse ja kasvatusesõnaraamat (eesti – inglise – saksa – soome – vene). Toimetaja **Tiiu Erelt**. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 2014. 515 lk.

Suurema osa mõistete kohta on sõnaraamatus antud ka selgitus. Kui „Haridusleksikonis“ on tegemist 3–9 lehekülje pikkuste kirjutistega, siis sõnaraamatu seletused on enamasti 1–4realised, harva pikemad. Vahel lisandub viide mõnele sisult lähedal seisvale või liigimõistele, et sedakaudu neist paremini aru saada (nt *lapse hooletussejätmise* puhul viited lapse füüsilisele, emotsionaalsele, hariduslikule ja tervise hooletussejätmisele).

Haridus ja kasvatus on niivõrd lai eluvaldkond, et sellest ei jää tegelikult puutumata ükski ühiskonnaliige. Seetõttu võib vähemalt sõnaraamatut tarvis minna juristidelgi. Oluline on ka see, et mõlemad eelkirjeldatud teosed ei ole tõlgitud inglise, saksa, vene vm keelest, vaid on Eesti oludest, kasvatus- ja haridussüsteemist ning teadusest lähtudes kirjutatud Eesti autorite poolt.